

reddita); és l'equivalent d'oc. ant. *lancan* «lorsque, quand», molt comú en els trobadors, i resultat de gramaticalitzar l'*an can* 'l'any quan, l'any en què', per a esdevenir un mer sinònim de *quan*. Notem amb aquest motiu l'ús de *tot l'an* en el sentit de 'sempre' ⁵ en Cerverí 45/83.30, traduït com «eternally» per Lewent.

Quandocelis (*passar, esdevenir-se una cosa ~*), fam. 'de tant en tant, molt poc sovint' (*DAG.*), pres del versicle *Quando caeli movendi sunt* de l'antífona de difunts (*AlcM*).

¹ Evidentment també a l'Alguer segons la transcripció de Kuen (*AORBB* v, 1932, 161). — ² Hi cita l'exemple *quan han arribat?*, transcrit amb *-i*. — ³ Sanchis Guarner, *Gram. val.*, § 324 fa constar que *quan*, pronunciat *kyánt*, no es distingeix de *quant* (*QUANTUM*); JCoromines 1962 anota la frase *kyánt es va fer a Càrcer* (Rib. de Xúquer) i a Barx (Vallidigna) davant vocal. — ⁴ Amb la mateixa reducció de *-nd- > -n-* apareix en aragonès antic *quano* (veg. Menéndez Pidal, *Orig.*, 300-01, i a més *DECH* II, 258a31ss.); en aragonès modern aquesta reducció es nota en alguns punts: JCoromines registra a San Juan de Plan (1965) *kyan ba stá la fjiésta mayó* «quan va ser la festa major» i *kyan ié zikéta* «quan és petita». — ⁵ JCoromines (1960) té anotat *kan* en la frase *quan plou força* a Castellnou (Rosselló). — ⁶ Aquesta forma *can* no representa una pronúncia popular; en català actual *can* per *quan* es dóna només al Capcir i es pot donar esporàdicament en el Ross. (veg. n. 5); però en els textos antics, on trobem també *cal* per *qual*, es tractava d'una imperfecció gràfica, veg. *QUAL* n. 1. — ⁷ Com fa constar Klesper (*BDC* XVIII, 346), *quomodo* com a conjunció temporal es dóna en llatí des del S. IV; exs. en Pitson, *La langue des inscriptions latines de la Gaule* (Bruselas, 1901), 72-73. — ⁸ D'aquí vacil·lacions al revès tipus *per ço can* en lloc de *per ço com* o *tantost can* per *tantost com*: «e dix nos con ella era venguda a mercè de nós, *per ço can sabia* ... ⁴⁰ que en nós trobaria dretura e mercè ... E era venguda a nós *per ço can* prenne gran tort en nostra terra» (Jaume I, *Cròn.*, cap. 34, I, 92); «E nós *tantost can* él se començà de derrocar del caval, e avallam e mesem los braços sobr-él» (ib., cap., 26, p. 72); i *per tan quant* amb el valor del clàssic i elegant *per tal com* en Eiximenis: «Atén encara —dix lo lleó— quina coneixença hac aquell gran emperador Alexandre, qui no solament als seus cavallers ans encara a son cavall, *per tal quant* l'havia ben servit, féu fer honrada sepultura» (*Terç*, *NCl.* VI, 122.14). — ⁹ Heus-en ací alguns exs.: «E *con* tuit foren assegurats ...» (cap. 60, I, 122), «E *con* lo rei Carles entès açò dix ...» (cap. 61, I, 122), «E *con* hac estat gran peça e pensat ...» (ib., p. 123) etc. — ¹⁰ Notem el següent passatge d'Arx. Lluís Salvador: «—Jo *com* era viu, sempre me n'anava per aquí» (*Rond.*, p. 196), on l'autor posa una nota fent constar que «*Com* en lloc de *quan*, substitució molt usual a Mallorca». Seria, doncs, *quan > con?* Però allí com

hem dit ja *quan* havia coincidit amb *quant* < *QUANTUS*. — ¹¹ Sembla tenir aquest sentit també en el següent passatge del *Consolat* on *quan que quan* està juxtaposat a *qualque hora*: «Emperò, *qualque hora* o *quant que quant* lo senyor de la nau o del leyn darà o pagarà lo loguer als dits mariners, los mariners no són tenguts de lurs portades» (cap. 132, en ed. de G. Colon, 1981, I, 130.30). Altrament, la fórmula que es dóna en els *CostTort.* apareix encara en 1555 en un testament fet a València: «si aquella morrà *quant que quant* ... en tal cas, vull que tots los dits bens ...» (ed. Julià, *BRAE* xx, 672).

Quaque, quaquequan, quansevol, quansevulla, V. qual

QUANT, del ll. **QUANTUS** id. □ 1.ª *doc.*: orígens de l'idioma, en documents de l'època preliterària.

²⁰ *AlcM* dóna una bona documentació dels usos bàsics d'aquest mot com a adjectiu interrogatiu, pronom i adverbi i de les diverses construccions (vegeu-hi). Aquí matisem alguns punts.¹

L'ús de *quant* en el sentit de 'tot el que' era força ²⁵ freqüent en el llenguatge antic, sobretot en la combinació amb *tot*: «ego dixi ad Mir Arnall ... que de *quant* avia no me'n jachia re» (doc. de 1080-1095, Russell-Gebbett, *Med. Cat. Ling. Texts*, p. 76.16); «*tot quant* om <h>a ne *quant* diz ne fa en est segle, *tot és vanitat*» (*Hom. d'Org.*, 1v10); «Beneyt siats vós e *tot quant* de vós és» (Llull, *Contempl.*, 41, 22); «E és mester a la serventa que *tot quant* elles han a vestir ... sia posat sobre el lli» (BMetge, *Somni, NCl.*, 125.1); «robaua tots los camins, degollant e despullant *tots quants* en les sues mans e poder venien» (*Eximplis e Mir.* I, 3). Sovint també com a adjectiu: «e ublidarà *tots quants* honraments hom li ha fets» (Llull, *Contempl.*, 203, 17), «... *totes quantes* coses ...» (ib., 132, 25), i amb el·lipsi en el següent passatge de Muntaner: «pendrets totes les naus ... qui hi seran de crestians e de sarraïns, e així mateix pendrets *totes quantes* n'hi vendran» (*Cròn.*, cap. 30, Col. Pop. Barc., I, 72.8). BMetge empra *quants amorosos* amb el valor de *tots els amorosos* (*Somni, NCl.*, 123.1).

⁴⁵ Notem a més la construcció *quant que, quants que* usat davant verb normalment en subjuntiu: «S<ei-nors>, *quant que* ajam feït entrò aici, ara nos en devem emendar» (*Hom. d'Org.*, 7r12); «tot aquel creiximent *quant que sia*» (*CostTort.*, *DAG.*); «e, nós faen<t> e complem<t> açò, ells farien *quant que* nós volguéssem ne manàssem» (Jaume I, *Cròn.*, capítol 552, ix, 80); *quantes que vegades* per *quantes vegades que* en el doc. de 1315 (RLR xxx, 270) i d'aquí les construccions reforçades com *quants que quants anys* en text de 1495 (*AlcM*). Notem també l'ús de *quant que* i *quant que quant* amb valor de 'encara que', 'per molt que': «negú jutge -- no lev messions de les partz ne altre, mes tant solament deja aver sert salari del S. Rey, de alcun feyt que li sia vengut d'avant, *quant que*'n fes composició o no» (a. 1306,